

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Piotr Górecki
Sędziowie:	SSA Małgorzata Gulczyńska (spr.) SSO del. Maciej Agaciński
Protokolant:	insp. ds. biurowości Katarzyna Kaczmarek

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2015 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. C.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego w K.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 14 maja 2014 r., sygn. akt I C 67/14

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od powoda na rzecz pozwanego 120 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

SSA M. Gulczyńska SSA P. Górecki SSO M. Agaciński

I A Ca 1015/14

UZASADNIENIE

Powód P. C. wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa-Dyrektora Zakładu Karnego w K. kwoty 5.000 zł tytułem zadośćuczynienia pieniężnego oraz kwoty 75.000 zł na rzecz Domu Dziecka w S.. Żądanie uzasadnił krzywdą doznaną w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności, polegającą na okresowym wyłączaniu prądu w gniazdkach, przez co powód nie mógł sporządzać sobie w tym czasie ciepłych napojów. W ocenie powoda swoim postępowaniem służba więzienna naruszyła wolność osobista i godność powoda.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od pozwanego zwrotu kosztów procesu.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił powództwo i orzekł o kosztach procesu. W uzasadnieniu wyroku przywołał następujące ustalenia i rozważania.

Powód P. C. od 19 września 2012 r. przebywa w Zakładzie Karnym w K.. W 2014 r. powód złożył co najmniej 83 skargi na funkcjonowanie zakładu karnego oraz 74 prośby w większości dotyczące udzielenia informacji. W dniu 2 kwietnia 2013 r. powód złożył wniosek do dyrektora zakładu karnego, domagając się podania podstawy prawnej reglamentacji energii elektrycznej i ciepłej wody w jednostce. W odpowiedzi na pismo dyrekcja zakładu karnego poinformowała powoda wskazując, że zgodnie z § 30 ust. 3 i 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, skazany korzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpieli. Korzystanie z ciepłej wody i kąpieli zostało uregulowane w rozdziale 9. Zarządzenia nr (...) Dyrektora Zakładu Karnego w K. z dnia 28 stycznia 2013 r. „Porządek wewnętrzny w Zakładzie Karnym w K.". Natomiast wyłączanie obwodów gniazd wtyczkowych odbywa się na podstawie Zarządzenia nr (...) z dnia 3 września 2010 r. w sprawie ustalania metod gospodarowania paliwami i energią w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej. Ponadto dyrektor zakładu, powołując unormowanie art. 67 § 1 k.k.w., wskazał, że uregulowania znajdujące się w porządku wewnętrznym są próbą kształtowania społecznie pożądanых postaw, poprzez uczenie racjonalnego i oszczędnego używania wody i energii elektrycznej.

Pismem z dnia 22 kwietnia 2013 r. powód złożył skargę na sprzeczne z prawem praktyki stosowane w Zakładzie Karnym w K., polegające na reglamentacji energii elektrycznej w gniazdach elektrycznych oraz reglamentacji ciepłej wody. Dyrektor pozwanego Zakładu Karnego nie znalazł podstaw do uwzględnienia skargi powoda. W uzasadnieniu przytoczył treść przepisu art. 102 k.k.w., który stanowi, że osadzeni mają mieć dostęp do odpowiednich warunków bytowych oraz odpowiednich warunków higieny - m.in. dostęp do ciepłej wody i energii elektrycznej, które w pozwanej jednostce są zapewnione. Wskazał powodowi, że zgodnie z porządkiem wewnętrznym zakładu karnego ma on możliwość korzystania z ciepłej wody w celi mieszkalnej w godz. 6:15-7:15, 12:45-13:45 oraz 17:30-19:00. Natomiast gniazdka wtyczkowe pozostają wyłączone codziennie od 24:00 do 5:00 rano oraz od poniedziałku do piątku w godzinach bod 10:00 do 13:00. Decyzję tę powód zaskarżył do Dyrektora Okręgowej Służby Więziennej w P., który nie znalazł podstaw do jej uwzględnienia i podtrzymał stanowisko Dyrektora Zakładu Karnego w K..

W Zakładzie Karnym w K. wyłączany jest dopływ energii elektrycznej do obwodów gniazd w celach mieszkalnych w godzinach 10:00-13:00 oraz 23:00-5:00. Podyktowane jest to koniecznością wdrażania programu oszczędnościowego. Reglamentacja energii elektrycznej jest wynikiem otrzymywanych od Dyrektora Generalnego Służby Więziennej zarządzeń w sprawie zasad gospodarowania paliwami i energią. Została wprowadzona z uwagi na oszczędność w ciągu dnia, jest niezbędna z uwagi na duży pobór energii w pralni oraz kuchni, natomiast w porze nocnej w celu zapewnienia bezpieczeństwa w jednostce. Osoby osadzone w Zakładzie Karnym w K. są poinformowane o godzinach, w których wyłączana jest energia elektryczna. Reglamentacja nie jest stosowana w pomieszczeniach funkcjonariuszy służby więziennej. W pawilonie, w którym przebywa powód, w większości cel zamontowane są blendy. Prace polegające na zamontowaniu wyłączników w celach są na etapie pozyskiwania źródeł ich finansowania. Blendy nie zaciemniają cel do tego stopnia, by było to szkodliwe dla osadzonych. Powód ma 50 lat, z zawodu jest tokarzem i kierowcą. Był wielokrotnie karany za przestępstwa przeciwko mieniu. Jest po rozwodzie, nie ma dzieci i nie ma obowiązków alimentacyjnych. Nie jest chory.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Powód opierał żądanie na art. 23 i 24 k.c. twierdząc, iż w trakcie pobytu w Zakładzie Karnym w K. zostały naruszone jego dobra osobiste. Powód nie sformułował twierdzenia, jaką poniósł szkodę w pozwanym zakładzie karnym i w jaki sposób jest ona konsekwencją zachowań stanowiących o odpowiedzialności pozwanego. Funkcjonariusze Skarbu Państwa działali wobec powoda w ramach swoich uprawnień ustawowych i ich działaniu nie można przypisać niezgodności z prawem, skoro reagowali na skargi powoda i podejmowali czynności wyjaśniające. Obowiązki skazanego wobec administracji zakładu karnego stanowią w istotnym stopniu o treści i dolegliwości kary pozbawienia

wolności. Zgodnie z art. 116 § 1 k.k.w. skazany ma obowiązek przestrzegania przepisów określających zasady i tryb wykonywania kary, ustalonego w zakładzie karnym porządku oraz wykonywania poleceń przełożonych i innych osób uprawnionych.

Odnosząc się do okoliczności wyłączenia dopływu energii elektrycznej do gniazd w celach w określonych godzinach Sąd Okręgowy podniósł, że kwestia ta ma związek z uprawnieniem dyrektora zakładu karnego przewidzianym w § 14 ust. 2 pkt 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności wydanego w oparciu o delegację ustawową przewidzianą w art. 249 k.k.w. Zgodnie z brzmieniem § 14 ust. 2 pkt 8 powołanego rozporządzenia dyrektor zakładu karnego ma prawo określić w porządku wewnętrznym ilość i wymiary przedmiotów, które skazany może posiadać w celi oraz sposób ich przechowywania, a w razie potrzeby zasady ich używania. Uprawnienia do określenia zasad używania przedmiotów (odbiorników energii elektrycznej), które osadzony może posiadać w celi, stanowi legitymację do wprowadzenia ograniczeń w możliwości dostępu do energii elektrycznej. Działania Dyrektora Zakładu Karnego w K., polegające na ograniczeniu dostępu do energii elektrycznej, miały zatem oparcie w przepisach prawa. Potrzeba ograniczenia dostępu do energii elektrycznej wynika z wprowadzonych w Zakładzie Karnym w K. zasad oszczędzenia. Wyłączenie dopływu energii elektrycznej w gniazdach w godzinach od 9.00 do 13.00 oraz w godzinach nocnych nie może zostać uznane za działanie naruszające dobra osobiste powoda i świadczące o niehumanitarnych warunkach odbywania kary pozbawienia wolności.

Konieczność wprowadzania systemów oszczędnościowych dotyczy wszystkich jednostek budżetowych, związane jest z kryzysem i złą kondycją finansową państwa, a nie jest formą szykany powoda. Ograniczenia wprowadzane w zakładzie karnym nie wynikają z celowego i nacechowanego złą wola działania jakiegokolwiek podmiotu odpowiedzialnego za warunki odbywania kary, były takie same dla innych więźniów, nie były formą jakiegokolwiek indywidualnej dyskryminacji powoda.

Odbywanie kary pozbawienia wolności implicite jest obciążone określonym reżimem prawnym, a przez to wiąże się z dolegliwościami.

Przytoczone przez powoda okoliczności wskazują, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda. Dokumentacja skarg składanych przez powoda w Zakładzie Karnego w K. nie potwierdza zarzutów zawartych w pozwie. Wykazuje natomiast, że zastrzeżenia powoda względem pozwanego były zgodnie z prawem rozpatrywane. Powód był informowany o ustaleniach i pouczony o sposobie załatwienia.

O kosztach procesu Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 102 k.p.c. Sąd zasądza od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 1.000 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, uwzględnił wszystkie okoliczności mogące stanowić o sytuacji powoda w niniejszej sprawie. Powód jest pozbawiony wolności, ale jest to wynik jego własnych działań. Trudna sytuacja powoda nie może całkowicie przesłaniać okoliczności faktycznych sprawy i oczywistej bezzasadności powództwa.

Powyższy wyrok apelacją zaskarżył powód w całości, zarzucając naruszenie art. 7 Konstytucji RP w zw. z art. 4 § 2 k.k.w. i uchwały Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 maja 1994 r., sygn. akt W 7/94 oraz podstawowej zasady prawa, tj. zasady praworządności, a także nieuprawnione stwierdzenie legalności działań pozwanego w kwestii będącej podstawą pozwu. Apelujący wniósł o zmianę wyroku i zasądzenie żądanego zadośćuczynienia.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powoda na rzecz Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Nie może odnieść skutku powoływanie się przez apelującego na wywodzone z art. 23 k.c. prawo do wolności osobistej. Oczywiście jest, że w przypadku osoby odbywającej karę pozbawienia wolności, jego wolność ulega istotnej modyfikacji. Z wykonywaniem kary łączy się bowiem szereg ograniczeń dotyczących różnych sfer życia osadzonego, co stanowi istotę stosowanej względem niego represji prawnokarnej. Powód, co nie budzi jego sprzeciwu, jest chociażby ograniczony w wyborze godzin, w których spożywa posiłki. Ograniczenie możliwości zaparzenia herbaty w dowolnie wybranym przez siebie czasie nie jawi się w tym świetle jako nieuprawniona ingerencja w jego wolność ukształtowaną wymogami wykonywanej kary.

Należy podkreślić, że w orzecznictwie sądowym przyjmuje się powszechnie możliwość dochodzenia przez osobę pozbawioną wolności ochrony dóbr osobistych przeciwko Skarbowi Państwa, jednak ochronie podlega w takim wypadku nie wolność, a godność naruszana poprzez niehumanitarne warunki odbywania tej kary. Przyjmuje się, że do naruszenia godności skazanego może dojść, gdy jego traktowanie staje się poniżające i niehumanitarne, a ograniczenia i dolegliwości, które musi on znosić, przekraczają konieczny rozmiar wynikający z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka oraz przewyższają ciężar nieuniknionego cierpienia, nieodłącznie związanego z samym faktem uwięzienia (uchwała SN z dnia 18 października 2011 r., III CZP 25/11, OSNC 2012/2/15).

W ocenie Sądu Apelacyjnego przejściowe ograniczenie korzystania z energii elektrycznej w gniazdkach sieciowych nie stanowi nieuzasadnionej dolegliwości, która prowadziłaby do przekroczenia granic uzasadnionej represji względem pozbawionego wolności. Apelujący wychodzi z założenia, że prawo do niezakłóconego korzystania z energii elektrycznej stanowi jego prawo podmiotowe, które może zostać ograniczone wyłącznie przepisem ustawy. Interpretacja ta nie jest jednak słuszna. W orzecznictwie wyrażono pogląd, zgodnie z którym prawo do niezakłóconego korzystania z energii elektrycznej nie jest dobrem osobistym, podlegającym ochronie na podstawie art. 24 § 1 k.c. W ocenie Sądu Najwyższego, wypowiadającego się co do praw osób nieodbywających kary pozbawienia wolności, korzystanie z energii elektrycznej jest realizacją dostępu do dóbr cywilizacyjnych, ułatwiających i uprzyjemniających codzienne bytowanie, zaś utrata możliwości korzystania z elektryczności nie godzi w podstawowe atrybuty człowieka (wyrok SN z dnia 7 grudnia 2011 r., II CSK 160/11, OSNC 2012/6/75). Skoro korzystanie z energii elektrycznej stanowi w istocie udogodnienie w codziennym funkcjonowaniu, a pozbawienie tego udogodnienia nie może być pojmowane jako dolegliwość uzasadniająca przyznanie ochrony prawnej w warunkach wolnościowych, nie ma również podstaw aby uznać jako oczywiste prawo osoby pozbawionej wolności do niezakłóconego korzystania z energii elektrycznej. Apelujący niesłusznie zatem zarzuca, że prawo takie winno zostać ustawowo ograniczone. Co istotne, za ograniczeniem dostępu do energii elektrycznej przemawiają argumenty związane z koniecznością odpowiedniego gospodarowania środkami powierzonymi dyrektorowi zakładu karnego na utrzymanie jednostki penitencjarnej. Wpływ warunków materialnych zakładów karnych na sytuację więźniów, nawet jeżeli skutkuje odbywaniem przez nich kary w niekomfortowych warunkach, uznawany jest w orzecznictwie sądowym jako okoliczność podlegająca uwzględnieniu w przypadku dochodzenia przez nich ochrony dóbr osobistych (wyrok SN z dnia 10 maja 2012 r., IV CSK 473/11, OSNC 2012, nr 12, poz. 146). W okolicznościach sprawy nie może być mowy o arbitralności podejmowanych w tym zakresie decyzji. Zważywszy, że działalność władcza dyrektora zakładu karnego wynika z art. 72 § 1 k.k.w., zgodnie z którym dyrektor kieruje zakładem karnym, kwestionowane przez apelującego ograniczenia nie są działaniami podjętymi bez podstawy prawnej. Podejmowane działania w żadnym razie nie mają charakteru szykany.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako bezzasadną na podstawie art. 385 k.p.c.

Podstawą orzeczenia o kosztach procesu był art. 98 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 169, poz. 1417 ze zm.) i § 11 ust. 1 pkt 25 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 2, rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (tekst jednolity z dnia 25 lutego 2013 r., Dz.U. z 2013 r. poz. 461). Powód jako przegrywający sprawę w postępowaniu apelacyjnym winien był zwrócić koszty procesu zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sporu.

SSA M. Gulczyńska SSA P. Górecki SSO M. Agaciński